

Seletuskiri maaeluministri määruse „Piirkondlik veekaitse toetus“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse (edaspidi *ELÜPS*) § 67 lõike 2 alusel.

1. jaanuaril 2014. aastal algas uus Euroopa Liidu (edaspidi *EL*) eelarveperiood 2014–2020, mille raames on Eestil ELi liikmesriigina võimalik saada osa ELi maaelu arengu toetuste eelarvest. Maaelu arengu toetuste andmist reguleerib perioodil 2014–2020 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487–548). Nimetatud määruse artikli 6 kohaselt tuleb liikmesriikidel ELi maaelu arengu toetuste saamiseks koostada maaelu arengu programm, milleks Eesti on koostanud „Eesti maaelu arengukava 2014–2020“ (edaspidi *arengukava*), mis on heaks kiidetud sama määruse artikli 10 lõike 2 kohaselt Euroopa Komisjoni 13. veebruari 2015. aasta otsusega C(2015) 832.

Määrus on koostatud arengukava meetme 10 „Põllumajanduse keskkonna- ja kliimameede“ tegevuse liigi „Piirkondlik veekaitse toetus“ rakendamiseks. Piirkondliku veekaitse toetuse, nagu ka teiste põllumajanduslike keskkonnatoetuste õiguslik alus on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artikkel 28, millest tulenevalt on võimalik anda toetust põllumajandustootjatele ja teistele maavaldajatele, hüvitades nende kantavad lisakulud ja/või saamatajäänud tulu, mis on tingitud nende poolt vabatahtlikult võetud keskkonna- ja kliimakoostustest põllumajandusmaal.

Piirkondlik veekaitse toetus on suunatud nitraaditundlikele aladele, kus põllumajandusliku tegevusega on veekvaliteet halvenenud või on oht selle halvenemiseks.

Põllumajandustootmises võivad toitained sõnniku ja mineraalväetiste liigse või väärkasutamise tagajärjel kanduda põhja- ja pinnavette. Põhjavette sattunud nitraadid halvendavad põhjavee kvaliteeti. Samuti mõjutavad põllumajandusest tulenevad saasteained pinnaveekogude vee kvaliteeti ning soodustavad nende eutrofeerumist.

Nõukogu direktiivi (EL) nr 91/676 veekogude kaitsmise kohta põllumajandusest lähtuva nitraadireostuse eest (EÜT L 375, 31.12.1991, lk 1–8) (edaspidi *nitraadidirektiiv*) eesmärk on kaitsta põhja- ja pinnavett põllumajandusest pärit nitraatide eest. Selle kohaselt loetakse nitraaditundlikuks ala, kus põllumajanduslik tegevus on põhjustanud või võib põhjustada põhjavees nitraatioonisalduse üle 50 mg/l või mille pinnaveekogud on põllumajanduslikust tegevusest tingituna eutrofeerunud või eutrofeerumisohus.

Põllumajandusmaa suhteliselt väikese osatähtsuse tõttu Eesti pindalast ei ole põhjavee nitraatidega reostumine Eesti jaoks tervikuna suur probleem. Vee ökosüsteemide

kaitsmiseks ning põllumajandusest tuleneva nitraadireostuse ohjamiseks on Eestis määratud Vabariigi Valitsuse 21. jaanuari 2003. aasta määrusega nr 17 „Pandivere ja Adavere-Põltsamaa nitraaditundliku ala kaitse-eeskiri“ Pandivere ja Adavere-Põltsamaa nitraaditundlik ala (edaspidi *NTA*), mis koosneb kahest alampiirkonnast – Pandivere ja Adavere-Põltsamaa piirkonnast. Nendes piirkondades on viljakad mullad ning põllumajandusmaa pindala ja põllumajandusloomade arv on Eesti keskmisest suurem. Põllumaa (põllukultuurid ja lühiajaline rohumaa) osatähtsus kogu põllumajandusmaas on *NTA* suur – keskkonnasõbraliku majandamise (edaspidi *KSM*) toetuse taotlejatel moodustab see 92 protsenti (91 399 hektarit). Teravilja kasvatavad *KSM* toetuse taotlejad *NTA* 53,4 protsendi ulatuses, kusjuures aastaga (2014–2015) kasvas *KSM* toetuse taotlejate teravilja kasvatamise pindala *NTA* 20 protsenti. Püsirohumaa all oli *KSM* toetuse taotlejatel 2015. aastal 7,7 protsenti *NTA* asuvast põllumajandusmaast, mida on Eesti keskmisest vähem ja see on veekaitseks negatiivne.

Pandivere *NTA* piirkond asub Pandivere kõrgustikul ja on väga allikaterohke ning sealt saavad alguse mitmed suured Eesti jõed. Adavere-Põltsamaa *NTA* piirkond jääb Kesk-Eesti tasandikule ning on oluline vee transiit- ja väljumisala. Pinnakate on *NTA* väga õhuke, aluspõhi sageli väga lõheline (karstiaala) ning põhjavesi on seetõttu kohati kaitsmata või nõrgalt kaitstud. Ühtlasi on tegemist põhjavee kujunemise alaga.

Nitraatioonide sisaldus *NTA* maapinnalähedases põhjavees langes 1990-ndate alguses ja seejärel püsis stabiilsena. 2006. aastast hakkas nitraatide sisaldus põhjavees tõusma, mitmetes vaatluspunktides ületas nitraatide sisaldus nitraadidirektiiviga kehtestatud kvaliteedistandardi (50 mg/l). Aastatel 2009 ja 2010 nitraatide sisaldus põhjavees veidi langes, tingituna tõenäoliselt püsiva lumekattega talvedest, kuid viimastel aastatel on põhjavee nitraadisaldus taas kasvanud. 2016. aastal oli keskmise sügavusega kaevudes 17 protsendil põhjavee nitraadisaldus üle lubatud piirväärtuse ehk üle 50 mg/l.

Veekeskonna seisukohast on oluline kergesti liikuvate toitainete leostumise vähendamine ning kaitsmata või nõrgalt kaitstud põhjaveega aladel võimaliku reostuse piiramine. Parimaks leostumise vähendamise meetmeks on põldude põllumajanduskultuuriga kaetult hoidmine (sealhulgas talvine taimkate) ning kaitsmata või nõrgalt kaitstud põhjaveega aladel aktiivse harimise vähendamine maa rohumana hoidmise kaudu. Piirkondliku veekaitse toetuse saamiseks peab taotlejal olema *KSM* kohustus, kuna selle toetuse nõuded panustavad juba üldisemalt veereostuse vähendamisse ja veekaitseks. Nimelt võimaldavad mitmed *KSM* toetuse saamise nõuded, nagu kohustuslikud koolitused, mullaproovide analüüsid ja väetusplaani koostamine, väetiste tasakaalustatud ja otstarbekat kasutamist. Liblikõieliste kultuuride kasvatamine võimaldab osaliselt korvata taimede lämmastikuvajadust, vähendades lämmastikväetiste kasutamist. Taimekaitsevahendite kasutamise vajadust aitavad vähendada ja seeläbi taimekaitsevahendite jääkide sattumist veekogudesse piirata järgmised tegevused: viljavaheldus, mis piirab taimekahjustajate levikut; umbrohuseemnete ja taimehaiguste osas kontrollitud teraviljaseemne kasutamine; üldhävitava toimega herbitsiidi kasutamise keeld taimede kasvuperioodil; põllu ja tee vahele rajatavad rohumaribad, mis pakuvad alternatiivseid elu-, toidu- ja varjupaiku kahjurite looduslikele vaenlastele (biotõrje).

NTA suurus Eestis on 3250 ruutkilomeetrit ehk 325 000 hektarit. 2016. aastal taotleti ELÜPSi § 11 lõike 1 punktis 1 nimetatud ühtset pindalatoetust 134 250 hektari NTA1 asuva põllumajandusmaa kohta. NTA1 asuvat põllumajandusmaad, mille kohta oleks saanud ühtset pindalatoetust taotleda, oli 2016. aastal 134 515 hektarit. KSMi maa, mille kohta 2016. aastal toetust taotleti, moodustas NTA1 ühtse pindalatoetuse alusest maast 70 protsenti.

Piirkondliku veekaitse toetuse eesmärk on põhjavee kvaliteedi säilitamine, vähendades põllumajanduslikult kasutatavatel maadel toitainete leostumist ning põhjavette uhtumist.

Määruse eelnõu on ette valmistanud ja seletuskirja koostanud Maaeluministeriumi maaelu arengu osakonna põllumajanduskeskkonna büroo peaspetsialist Eike Lepmets (625 6564, eike.lepmets@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule on teinud Maaeluministeriumi õigusosakonna nõunik Ketlyn Roze (tel 625 6127, ketlyn.roze@agri.ee). Eelnõu on keeleliselt toimetanud Maaeluministeriumi õigusosakonna peaspetsialist Laura Ojava (tel 625 6523, laura.ojava@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määruse eelnõu (edaspidi *eelnõu*) koosneb 22 paragrahvist.

Eelnõu §-s 1 sätestatakse määruse reguleerimisala.

Määrusega kehtestatakse arengukava meetme 10 „Põllumajanduse keskkonna- ja kliimameede“ tegevuse liigi „Piirkondlik veekaitse toetus“ raames antava piirkondliku veekaitse toetuse (edaspidi ka *toetus*) andmise tingimused ning kord. Toetuse andmise tingimused ja kord hõlmavad sätteid toetatavate tegevuste, toetuse ühikumäära, taotleja ja maa toetusõiguslikkuse nõuete, nõuetele vastavuse, baasnõuete, täiendavate nõuete, põllumajandusliku majapidamise üleandmise, kohustuse üleandmise, ülevõtmise, suurendamise, vähendamise, asendamise, toetuse taotlemise, taotleja, taotluse ja toetatava tegevuse kontrollimise, toetuse vähendamise, taotluse rahuldamise ja rahuldamata jätmise, toetuse maksmise, kohustuste kohandamise ning toetuse saaja andmete avalikustamise kohta.

Eelnõu §-s 2 sätestatakse toetatavad tegevused.

Lõike 1 kohaselt antakse toetust kohustuse ehk piirkondliku veekaitse tegevuse elluviimise eest määruses sätestatud ajavahemiku jooksul. See tähendab, et taotleja ei saa samal maal ellu viia ega ka pea samal maal ellu viima mõlemat alltoodud toetatavat tegevust. Taotleja võib toetust taotleda mõlema tegevuse kohta, kuid neid tegevusi ei saa ta ellu viia ühel ja samal maal.

Lõike 2 kohaselt antakse toetust kahe veekaitse tegevuse elluviimise eest:

- 1) maa järjepidevalt vähemalt viie järjestikuse kalendriaasta jooksul (edaspidi *kohustuseperiood*) osaliselt talvise taimkatte all hoidmine;
- 2) kohustuseperioodi esimese kalendriaasta kohustuse aluse maa kohustuseperioodi jooksul rohumaana hoidmine.

Nimetatud tegevuste valikut kaaluti meetme väljatöötamiseks kokkukutsutud töögrupis ning valik kinnitati arengukava seirekomisjonis. Esialgu oli kavas rakendada maa rohumana hoidmise tegevuse elluviimise asemel püsitaimestikuga puhverribade rajamise või säilitamise meedet, mis on veekaitseliselt küll oluline, kuid aitab kaasa peamiselt pinnavee kaitsele. Senini oli põhjavee teemale vähe tähelepanu pööratud, kuid Pandivere NTA piirkond asub Pandivere kõrgustikul ja on väga allikaterohke ning sealt saavad alguse mitmed suured Eesti jõed. Adavere-Põltsamaa NTA piirkond jääb Kesk-Eesti tasandikule ning on oluline vee transiit- ja väljumisala. Pinnakate on NTA1 väga õhuke, aluspõhi sageli väga lõheline (karstiaala) ning põhjavesi on seetõttu kohati kaitsmata või nõrgalt kaitstud. NTA Pandivere piirkonna puhul on tegemist põhjavee kujunemise alaga. Lisaks selgus, et Eesti ei ole puhverribade tegevuse rakendamiseks veel valmis (nt ei taga IT-süsteemid andmete esitamist, infovahetust ega kontrolle).

Täpsemad nõuded lõikes 2 nimetatud toetatavate tegevuste kohta esitatakse järgnevas paragrahvides. Siinjuures tuleb rõhutada, et kui maa rohumana hoidmise kohustust tuleb järgida kogu 5-aastase kohustuseperioodi kestel samal maal, siis maa talvise taimkatte all hoidmise kohustuse puhul võib maa, millel nõudeid järgitakse, igal aastal muutuda.

Maa rohumana hoidmise korral loetakse kohustuseperioodi esimese kalendriaasta kohustuse aluseks maaks esimesel kohustuseaastal taotluses näidatud või taotluse kontrollimisel kindlaks tehtud maad ja selle maa pindala, millest arvestatakse nii kohustuse suurendamist kui ka vähendamist jmt. Kui kontrollimisel tehakse kindlaks, et toetusõigusliku maa pindala on suurem kui selle maa pindala, mille kohta toetust taotletakse, loetakse kohustuse aluseks maaks maa ning selle pindalaks pindala, mille kohta toetust taotletakse. Kui kontrolli käigus selgub, et tegelik toetusõigusliku maa pindala on väiksem kui taotluses näidatud, rakendatakse komisjoni delegeeritud määruse (EL) 640/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1306/2013 ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi osas, otsetoetuste, maaelu arengu toetuse ja nõuetele vastavuse süsteemiga seoses kohaldatavatest maksetest keeldumise ja nende tühistamise tingimuste osas ning kõnealuste toetuste ja süsteemidega seotud halduskaristuste osas (ELT L 181, 20.06.2014, lk 48–73), artiklit 19.

Eelnõu §-s 3 sätestatakse toetuse ühikumäär.

Maa rohumana hoidmisel erineb põllukultuuride ja söödakultuuride kattetulu ligi kaks korda, mistõttu kehtestatakse selle tegevuse puhul ka põllumajandusliku majapidamise rohumade osakaalu arvestades kaks erinevat toetuse ühikumäära.

Toetuse ühikumäär ühe hektari maa kohta on maa rohumana hoidmise eest juhul, kui rohumaa moodustab kohustuseperioodi kalendriaastal (edaspidi *kohustuseaasta*) kogu põllumajandusliku majapidamise põllumajandusmaast kuni 20 protsenti, 130 eurot kalendriaastas. Üks kalendriaasta loetakse üheks kohustuseaastaks ja viis järjestikust kohustuseaastat moodustavad kokku kohustuseperioodi. Näiteks 2018. aastal võetud kohustuse puhul algab kohustuseperiood 1. jaanuarist 2018 ja kestab kuni 31. detsembrini 2022. Kohustuseaasta kohta makstava toetuse arvutamise aluseks olev ühikumäär määratakse asjakohasel kalendriaastal toetuse taotlemisel esitatud andmete alusel. Ühikumäär sõltub sellest, mitu protsenti asjakohasel kohustuseaastal rohumaa

kogu põllumajandusliku majapidamise põllumajandusmaast moodustab.

Toetuse ühikumäär ühe hektari maa kohta on maa rohumana hoidmise eest juhul, kui rohumaa moodustab kohustuseaastal kogu põllumajandusliku majapidamise põllumajandusmaast üle 20 protsendi, 70 eurot kalendriaastas.

Toetuse ühikumäär ühe hektari maa kohta on maa talvise taimkatte all hoidmise eest seitse eurot kalendriaastas. Maa, mille kohta toetust võib taotleda, sätestatakse §-s 5. Toetust maa talvise taimkatte all hoidmise eest makstakse KSMi toetuse toetusõigusliku maa kohta (seega ka selle maa kohta, kuhu kohustuseaastal talvist taimkatet ei rajatud).

Lõigetes 4 ja 5 on toodud sätted juhuks, kui kohustuseaastal esitatud nõuetele vastavate taotluste summa ületab tegevuse liigile eelarveaastaks määratud summa. Toetuse eripärast tulenevalt ei ole selle toetuse puhul kõigi nõuetekohaste taotluste täies mahus rahuldamiseks eelarve mittejätkumise korral tavapäraste eelistuskriteeriumite rakendamine põhjendatud, mistõttu ongi üheks alternatiiviks hektaripõhise ühikumäära vähendamine (kõik nõuetele vastavad taotlejad saavad toetust, ent vähendatud ühikumääraga). Seetõttu vähendab Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Amet (edaspidi *PRIA*) ELÜPSi § 79 lõike 3 alusel toetuse ühikumäära sellises ulatuses, mis on vajalik kõigi nõuetele vastavate taotluste rahuldamiseks maksimaalsel võimalikul määral. *PRIA*l on õigus vähendada üht, mitut või kõiki lõigetes 1–3 nimetatud ühikumäärasid. Kui taotleja ei ole toetuse ühikumäära vähendamisega nõus, võib ta esimesel kohustuseaastal määratavast toetusest loobuda ja sellisel juhul ei alga viieaastane kohustuseperiood.

Eelnõu §-s 4 sätestatakse nõuded taotlejale.

Piirkondlik veekaitse toetus on põllumajandusliku keskkonnatoetuse lisatoetus. Seetõttu võib toetust taotleda põllumajandusliku tegevusega tegelev füüsilisest isikust ettevõtja või juriidiline isik (edaspidi koos *taotleja*), kes esimesel kohustuseaastal taotleb ka arengukava alusel antavat KSMi toetust.

Seletuskirja sissejuhatavas osas on selgitatud, miks on piirkondlik veekaitse toetus suunatud KSMi toetuse taotlejatele. ELÜPSi § 79 lõike 4 kohaselt jäetakse toetuse taotlus rahuldamata, kui taotleja, taotlus või toetatav tegevus ei vasta vähemalt ühele toetuse andmise nõudele, mis on esitatud taotlejale, taotlusele või toetatavale tegevusele, kui ELi õigusaktidest ei tulene teisiti. Kui toetusõiguslikkuse nõudeid, sealhulgas nõudeid taotleja kohta ei täideta, ei ole komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 640/2014 artikli 35 lõike 1 kohaselt võimalik toetust maksta ja taotleja taotlus jäetakse rahuldamata.

Toetust maa talvise taimkatte all hoidmise eest ei või taotleda taotleja, kes taotleb arengukava alusel antavat KSMi toetust täiendava veekaitse lisategevuse eest (maa hoidmine 50 protsendi ulatuses talvise taimkatte all), mahepõllumajandusele ülemineku toetust või mahepõllumajandusega jätkamise toetust, kuna vastasel juhul oleks tegu toetuse osalise topeltmaksimisega (nt hüvitatakse piirkondliku veekaitse toetusega saamata jäänud tulu, mis taotlejal tekib toetuse baasnõude „maa 30 protsendi talvise taimkatte all hoidmise“ ja maa talvise taimkatte all hoidmise tegevusega seotud nõude „maa 60 protsendi talvise taimkatte all hoidmise“ tõttu).

Eelnõu §-s 5 sätestatakse nõuded toetusõigusliku maa kohta.

Paragrahvis 5 sätestatakse, millistele kriteeriumitele peab vastama ja milliste andmete alusel määratakse toetusõiguslik maa. Oluline on siinjuures rõhutada, et topelt sama maa kohta mõlema veekaitselise tegevuse eest toetust ei maksta.

Toetust võib taotleda taotleja kasutatava vähemalt 1,00 hektari suuruse maa kohta. Eeldatakse, et maad saab kasutada isik, kellel on maa kasutusõigus. Kasutusõigus on maa omanikul, maa rentnikul (põllumajanduslik suuline või kirjalik rendileping) või muul õiguslikul alusel maa kasutajal (kasutusvaldus, tasuta kasutamise leping). Kui taotlejal puudub põllumajandusmaa kasutusõigus, kuid sellest hoolimata taotleb ta toetust, rikub ta omandiõigust ning selle maa osas jäetakse taotlus rahuldamata.

Toetust võib taotleda põllu kohta, mille pindala on vähemalt 0,30 hektarit. Põllu määramisel lähtutakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 1306/2013 ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja seire kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 352/78, (EÜ) nr 165/94, (EÜ) nr 2799/98, (EÜ) nr 814/2000, (EÜ) nr 1290/2005 ja (EÜ) nr 485/2008 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 549–607) artikli 67 lõike 4 punktis a sätestatust. Põllumajandusministri 10. märtsi 2015. a määruse nr 22 „Põllumassiivi kaardi koostamise, põllumassiivi piiripunktide määramise, põllumassiivile unikaalse numberkoodi andmise, põllumassiivi toetusõigusliku pindala ning põllumassiivil asetsevate maastikuelementide määramise ja korra ning põllumassiivi kasutamise kohta esitatavad andmed ja nende esitamise kord“ § 5 lõigete 3 ja 4 kohaselt arvatakse põllu pindala hulka kuni kahe meetri laiune hekk, kraav, piire, traditsiooniline maastikuobjekt või muu maastikule iseloomulik vorm ning põllumajandusministri 14. jaanuari 2015. a määruse nr 4 „Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuded“ § 3 lõigetes 1–10 nimetatud maastikuelemendid. Sama määruse § 5 lõige 5 täpsustab, et toetust võib taotleda põllu kohta, millel ühe hektari kohta ei kasva rohkem kui 50 puud. Nimetatud puude arvu korral peetakse veel võimalikuks kõigi tavapäraste põllumajandustegevuste tegemist ja selle arvu kehtestamise aluseks on komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 640/2014 artikli 9 lõige 3.

Lõike 3 punktide 1 ja 2 tuleneb, et maa rohumaana hoidmise eest võib toetust taotleda:

- 1) põllu kohta, mis asub vähemalt 50 protsendi ulatuses Pandivere ja Adavere-Põltsamaa nitraaditundlikul alal asuval kaitsmata põhjaveega alal või vähemalt 50 protsendi ulatuses Pandivere ja Adavere-Põltsamaa nitraaditundlikul alal asuval olulisel allika- ja karstialal. Kaitsmata põhjaveega alad moodustavad umbes ühe viiendiku NTA pindalast;
- 2) Pandivere ja Adavere-Põltsamaa nitraaditundlikul alal asuva põllu kohta, millel asub allikas (sealhulgas allikate grupp) või karstilehter (sealhulgas karstilehtrite grupp).

Pandivere NTA piirkond, nagu juba eespool mainitud, asub Pandivere kõrgustikul ja on väga allikaterohke ning sealt saavad alguse mitmed suured Eesti jõed. Adavere-Põltsamaa NTA piirkond jääb Kesk-Eesti tasandikule ning on oluline vee transiit- ja väljumisala. Pinnakate on NTA-l väga õhuke, aluspõhi sageli väga lõheline (karstiala)

ning põhjavesi on seetõttu kohati kaitsmata või nõrgalt kaitstud. NTA Pandivere piirkonna puhul on ühtlasi tegemist põhjavee kujunemise alaga. Meetmele eraldatud eelarvevahenditest tulenevalt on võimalik toetust taotleda NTA kõige tundlikumale osale jääva põllumaa kohta. Lõike 3 punktides 1 ja 2 toodud lähenemisega on toetust maa rohumana hoidmise eest võimalik taotleda ka põllu kohta, mis asub nõrgalt kaitstud põhjaveega alal. Hinnanguliselt on sellist maad, mille kohta võib toetust maa rohumana hoidmise eest taotleda, umbes 21 260 hektarit. Maa-ameti geoportaalis avaldatud kaart on leitav aadressilt

http://xgis.maaamet.ee/xGIS/XGis?app_id=UU217&user_id=at&bbox=535214.348984772,6488698,700102.651015228,6590049&LANG=1. Lähiajal ühendatakse NTA kaardirakendus kallete kaardirakendusega ja edaspidi saab andmeid NTA, karstilehtrite ja allikate kohta kallete kaardirakendusest. Nagu kõikide topograafiliste andmekogude puhul, võib ka selle kaardi andmete asukohapiirides esineda teatud ebatäpsusi. Vajaduse korral on kaardil olevaid kaitsmata põhjaveega alasid, karstilehtreid ja allikaid kajastavaid andmeid võimalik koostöös Maa-ametiga uuendada. Piirkondliku veekaitse toetuse toetusõiguslike alade määramiseks avaldatakse PRIA põllumassiivide veebikaardil ka sellekohased kaardikihid, mida taotlejad saavad PRIA e-teenuse keskkonna (edaspidi *e-PRIA*) kaudu kasutada. Taotleja võib oma põllumassiivi piire muuta, esitades PRIAle põllumassiivi piiride muutmiseks avalduse.

Toetuse topeltmaksmise vältimiseks sätestatakse sama lõike punktis 3, et toetust maa rohumana hoidmise eest võib taotleda maa kohta, mille kohta ei taotleta toetust maa talvise taimkatte all hoidmise eest ega arengukava alusel antavat muud pindalatoetust, milleks on näiteks KSMi toetus, poolloodusliku koosluse hooldamise toetus, keskkonnasõbraliku puuvilja- ja marjakasvatuse toetus ning mahepõllumajandusele ülemineku või mahepõllumajandusega jätkamise toetus. Ainsana on sama maa kohta võimalik taotleda kohalikku sorti taimede kasvatamise toetust. Piirkondliku veekaitse toetuse taotleja peab kasvatama kohalikku sorti taimede kasvatamise toetust saavaid kultuure (nt valgete ristikut) nii, et toetusalusel maal on täidetud ka kõik piirkondliku veekaitse toetuse tingimused.

Lõikes 4 on toodud, et toetust maa rohumana hoidmise eest ei või taotleda ka maaeluministri 17. aprilli 2015. a määruse nr 32 „Otsetoetuste saamise üldised nõuded, ühtne pindalatoetus, kliima- ja keskkonnatoetus ning noore põllumajandustootja toetus“ § 12 lõikes 4 nimetatud keskkonnatundliku püsirohumaaga kohta, milleks on 100 protsenti turvasmullaga Natura 2000 võrgustiku alal asuvad alad ja mille ülesharimine on keelatud.

Lõigetes 5 ja 6 sätestatakse, millist maad loetakse talvise taimkatte all hoidmise korral toetusõiguslikuks. Toetust võib taotleda NTA1 asuva maaeluministri 29. aprilli 2015. a määruse nr 49 „Keskkonnasõbraliku majandamise toetus“ § 5 lõike 1 punktides 1 ja 3–5 ning sama paragrahvi lõigetes 2–5 sätestatud toetusõigusliku maa kohta. Tegemist on põllumaaga, kus kasvatatakse põllukultuure (nt teravili, õli- ja kiukultuurid), ning lühiajalise kuni 4-aastase rohumaa. Kuna toetust võib taotleda taotleja, kes esimesel kohustuseaastal taotleb ka arengukava alusel antavat KSMi toetust, mille ühe nõudena peab taotleja talvise taimkatte all hoidma 30 protsenti toetusõiguslikust maast, on põhjendatud esitada piirkondliku veekaitse toetuse nõue sama moodi.

Toetust ei anta maa kohta, mida on kohustuseaastal hoitud mustkesas või mis on jäetud sööti. Toetuse topeltmaksmise vältimiseks ei või maa talvise taimkatte all hoidmise korral toetust taotleda maa kohta, mille kohta taotletakse toetust maa rohumana hoidmise eest või mille kohta taotletakse arengukava alusel antavat piirkondlikku mullakaitse toetust.

Siinjuures on oluline veel märkida, et eelnõu §-s 9 toodud maa talvise taimkatte all hoidmisega seotud nõuet (milline maa tuleb hoida talvise taimkatte all) peab täitma samas sättes viidatud KSMi toetusõiguslikul maal (see tähendab, et ka väljaspool NTAd). Toetust selle maa kohta aga ei maksta, kuna tegemist ei ole toetusõigusliku maaga (ta ei asu NTAl). Seega kui taotletakse toetust ja kohustus on võetud üksnes osa põllumajandusliku majapidamise maa kohta, tuleb nõudeid täita siiski kogu põllumajandusliku majapidamise KSMi toetusõiguslikul maal. Nõue on sellisena sätestatud seetõttu, et taotleja ei saaks valida, millisel maal ta soovib nõudeid täita, sest võib juhtuda, et taotleja täidaks sellisel juhul nõudeid üksnes sellisel maal, kus tal on neid nõudeid kõige lihtsam täita, mis ei täida toetuse eesmärke. Samuti tagab selline nõue paindlikkuse kavandada maakasutust ja külvikordasid või viljavaheldust kogu põllumajanduslikus majapidamises.

Lõikega 7 sätestatakse, et toetusõigusliku maa määramisel lähtutakse ka põllumajandusministri 10. märtsi 2015. a määruse nr 22 „Põllumassiivi kaardi koostamise, põllumassiivi piiripunktide määramise, põllumassiivile unikaalse numberkoodi andmise, põllumassiivi toetusõigusliku pindala ning põllumassiivil asetsevate maastikuelementide määramise ja korra ning põllumassiivi kasutamise kohta esitatavad andmed ja nende esitamise kord“ §-s 5 sätestatud põllumassiivi maksimaalse toetusõigusliku pindala määramise kriteeriumidest.

Lõikega 8 sätestatakse rohumaa vanuse arvestus rohumaa kohta, mis enne kohustuseperioodi algust ei olnud püsirohumaa. See tähendab, et kui taotleja võtab endale viieks aastaks kohustuse hoida maa rohumana ja seda mitte künda, siis see 5-aastane toetuse periood nii-öelda külmutatakse maa püsirohumaaks muutumise arvestuse suhtes. Näiteks kui taotlejal on maa enne toetuse taotlemist olnud kaks aastat kasutusel lühiajalise rohumana, siis viis aastat maa rohumana hoidmise kohustust ei muuda seda maad automaatselt püsirohumaaks, vaid pärast kohustuseperioodi lõppu jätkub maakasutuse arvestus sellest punktist, mis oli enne toetuse kohustuse algamist. Selline püsirohumaa arvestuse käsitlus tuleneb 2015. aasta suvel Euroopa Komisjoni poolt välja töötatud püsirohumaade arvestuse juhisdokumendist. Piirkondliku veekaitse toetusega seoses annab selline lähenemine võimaluse enamatele taotlejatele selle toetuse taotlemiseks, kuna maa rohumana hoidmine kohustuseperioodi jooksul ei muuda seda maad automaatselt püsirohumaaks ja selle kohta ei teki seetõttu toetuseperioodi jooksul püsirohumaa säilitamise kohustust.

Kui põllumajandustootja on rikkunud eelnõu § 7 lõike 1 punktis 1 nimetatud püsirohumaa säilitamise tava ning ta peab püsirohumaa PRIA esitatud teabe kohaselt tagasi rajama, § 5 lõikes 8 sätestatud ei kohaldata.

Eelnõu §-s 6 sätestatakse nõuetele vastavuse järgimise kohustus.

Nõuetele vastavus on süsteem, millega teatud pindalapõhiste ja loomatoetuste täies mahus saamine on seotud keskkonna-, maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise, rahvatervise, loomatervise, taimetervise ja loomade heaolu vallas kehtestatud nõuete järgimisega. Süsteemi üldpõhimõtted on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artiklites 91–95. Erinevate valdkondade nõuded on nõuetele vastavuse süsteemi kaasatud järk-järgult alates 2004. aastast. Toetuse saaja peab oma põllumajanduslikus tegevuses ja kogu põllumajandusliku majapidamise maal järgima põllumajandusministri 14. jaanuari 2015. a määruses nr 4 „Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuded“ sätestatud nõudeid ning ELÜPSi § 32 lõike 2 kohaselt avaldatud kohustuslikke majandamisnõudeid. Kohustuslikud majandamisnõuded on valik juba kehtivatest erinevatest nõuetest, mille loetelu kinnitatakse iga aasta alguses ning mis on avaldatud nii Maaeluministeriumi, PRIA kui ka teiste kontrolliasutuste veebilehtedel. Nõuetele vastavuse järgimise kohustus on ELi õigusaktides sätestatud kui *toetusesaaja* (ingl *beneficiary*) kohustus, kuid selle all tuleb mõista ka *toetuse taotlejat* alates toetuse taotlemise aastast. Nõudeid tuleb järgida järjepidevalt igal kohustuseaastal kogu kohustuseperioodi jooksul. Ka esimesel kohustuseaastal tuleb nõuetele vastavuse nõudeid täita alates kalendriaasta algusest.

Eelnõu §-s 7 sätestatakse baasnõuded.

Põllumajanduslikku keskkonnatoetust, mille üheks liigiks on ka piirkondlik veekaitse toetus, on võimalik maksta üksnes põllumajanduskeskkonna valdkonna õigusaktide ja tavapäraste põllumajanduslike majandamisviisidega võrreldes täiendavate nõuete täitmise eest. Toetusega hüvitatakse täiendavate nõuete täitmisega kaasnev saamata jäänud tulu või lisakulud. Õigusaktide ja tavapäraste põllumajanduslike majandamisviiside nõudeid nimetatakse põllumajandusliku keskkonnatoetuse kontekstis baasnõueteks. Toetuse andmisel tuleb baasnõuete järgimist taotleja põllumajanduslikus majapidamises ka kontrollida ning kui mõnda baasnõuet rikutakse, vähendatakse rikkumise raskusastet, ulatust, kestust ja kordumist arvestades toetust või jäetakse taotlus rahuldamata. Täpsemalt on baasnõuete mõiste ning nende sätestamise põhimõtted avatud Euroopa Komisjoni juhises „*Technical elements of agri-environment-climate measure in the programming period 2014–2020*“. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 28 lõikes 3 nimetatud kohustuslikeks nõueteks, mida taotleja peab täitma kogu majapidamise põllumajandusmaal ja põllumajanduslikus tegevuses kogu kohustuseperioodi jooksul, on maa rohumana hoidmise kohustuse puhul järgmised nõuded:

1) maaeluministri 17. aprilli 2015. a määruse nr 32 „Otsetoetuste saamise üldised nõuded, ühtne pindalatoetus, kliima ja keskkonnatoetus ning noore põllumajandustootja toetus“ §-s 12 sätestatud püsirohumaa säilitamise tava järgimine kogu põllumajandusliku majapidamise põllumajandusmaal. Taotleja, kes on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1307/2013, millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames toetuskavade alusel põllumajandustootjatele makstavate otsetoetuste eeskirjad ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 637/2008 ja (EÜ) nr 73/2009 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 608–670), artikli 43 lõikes 11 nimetatud põllumajandustootja, järgib nimetatud püsirohumaa säilitamise tava kogu põllumajandusliku majapidamise põllumajandusmaal, mis ei ole mahepõllumajanduslikus kasutuses. Kui põllumajandustootja on toetuse taotlemisel võtnud kohustuse järgida eelnõu § 7 lõike 1 punktis 1 nimetatud püsirohumaa

säilitamise tava kogu põllumajandusliku majapidamise põllumajandusmaal, peab ta järgima nimetatud tava ka mahepõllumajanduslikus kasutuses oleval maal;

2) taotleja põllumajandusliku majapidamise põllumajandusmaal tehtud tegevuste kohta andmete kandmine veeseaduse alusel peetavasse põlluraamatusse.

Maa talvise taimkatte all hoidmise korral peab taotleja baasnõudena hoidma vähemalt 30 protsenti maaeluministri 29. aprilli 2015. a määruse nr 49 „Keskkonnasõbraliku majandamise toetus“ § 5 lõigetes 1–6 sätestatud toetusõiguslikust maast kohustuseaasta 1. novembrist kuni sellele järgneva kohustuseaasta 31. märtsini põllumajanduskultuurist koosneva talvise taimkatte all. Põllumajanduskultuuri määratlemisel lähtutakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1307/2013 artikli 44 lõikes 4 ning komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 639/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1307/2013, millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames toetuskavade alusel põllumajandustootjatele makstavate otsetoetuste eeskirjad, ning muudetakse kõnealuse määruse X lisa (ELT L 181, 20.06.2014, lk 1–47), artikli 40 lõikes 3 sätestatust.

Eelnõu §-s 8 sätestatakse maa rohumaana hoidmisega seotud nõuded.

Lõike 1 kohaselt tuleb toetusõiguslikku maad, mille kohta on toetust taotletud, hoida rohukamara all, mis peab olema rajatud hiljemalt esimese kohustuseaasta 15. juuniks. Sööti jäetud maad rohumaaks ei loeta. Maa tuleb hoida rohukamara all kogu kohustuseperioodi kestel.

Rohukamara all hoidmine tähendab näiteks mullaharimistööde puhul seda, et maad ei künata, kultiveerita, koorita, äestata, randaalita ega freesita, mis kahjustavad rohukamarat.

Lõike 2 kohaselt võib kohustusealuse maa rohukamarat uuendada üksnes otsekülvi ja pealekülvi teel.

Lõike 3 kohaselt tuleb karjatamiseks kasutataval maal tagada, et kohustusealuse maa rohukamar ei kahjustuks ülekarjatamise tõttu. Maa ülekarjatamise tõttu võib maa rohukamar kahjustuda, kui loomade karjatamisel ei järgita sobivat karjatamiskoormust ehk ei arvestata konkreetse maa karjatamise taluvust või ei arvestata konkreetse aasta rohukasvu ja ilmastikuolusid. Ülekarjatamise vältimiseks on soovitatav karjamaid plaanipäraselt vahetada, jootmiskohti liigutada ja karjatada loomaliike vahelduvalt. Nõude täitmise kontrollimisel vaadatakse kohustusealuse maa rohukamara olukorda, mis ei tohi olla ulatuslikult kahjustatud. Karjatatava maa-ala kohta maksimaalset lubatud loomade arvu (loomkoormust) selle toetuse raames ei kehtestata, vaid taotleja peab ise valima oma maadele karjatamiseks sobiva loomkoormuse.

Eelnõu §-s 9 sätestatakse maa talvise taimkatte all hoidmisega seotud nõue.

Toetuse saamiseks peab taotleja hoidma vähemalt 60 protsenti maaeluministri 29. aprilli 2015. a määruse nr 49 „Keskkonnasõbraliku majandamise toetus“ § 5 lõigetes 1–6 sätestatud toetusõiguslikust maast kohustuseaasta 1. novembrist kuni sellele järgneva kohustuseaasta 31. märtsini põllumajanduskultuurist koosneva talvise taimkatte all. Rõhutame veelkord, et maal, millel viiakse ellu maa rohumaana

hoidmise kohustust, ei saa samaaegselt ellu viia maa talvise taimkatte all hoidmise kohustust.

Talviseks taimkatteks loetakse taliviljad, rohumaad, maasikas ning muud sügisel kasvavad rohelise taimikuga põllumajanduskultuurid. Koristuse käigus mahavarisenud kultuurtaimede seemned on varis, millest tärgranud taimed loetakse umbrohuks ning seetõttu ei arvestata seda talviseks taimkatteks. Ka koristamata põllukultuure ja kõrretüüd ei loeta talviseks taimkatteks, kuna sellised taimed on kasvu juba lõpetanud ja ei väldi leostumist.

Toitainete leostumine mullast sõltub nii väetise kogustest, väetamise ajast, mulla lõimisest kui ka kasvatatavatest taimedest, kuid peamiselt vee hulgast, mis nõrgub läbi mulla. Kasvavad taimed omastavad mullast vett ja toitaineid, mistõttu leostumine aktiivsel taimekasvuperioodil on vähene. Toitainete leostumise suurenemine algab üldjuhul pärast saagi koristamist ja tipneb sügistasel perioodil, kui mulda läbivad veekogused on suured. Sügisel kasvav roheline taimik omastab ka vegetatsiooniperioodi lõpus mullast toitained, takistades nii nende jõudmist veekogumitesse. Toiteelementide leostumine põhjavette võib rikkuda vee kvaliteedi.

Pinnavette leostunud lämmastik põhjustab veetaimede vohamist ja nende laguproduktide kaudu veekogu eutrofeerumist, mis viib veekogu reostumiseni. Ühtlasi pakub roheline taimik maastikulist mitmekesisust ning loob põllumajandusmaastiku loomadele ja lindudele täiendavaid elu- ja toitumispaiku. Arvestades piirkondlikke iseärasusi, peaks eespool nimetatud toetusõiguslik maa hiljemalt 1. novembriks olema leostumise vältimiseks kaetud põllumajanduskultuurist koosneva talvise taimkattega.

Eelnõu §-s 10 sätestatakse koolitusel osalemise nõue.

Lõikes 1 sätestatakse, et taotleja või tema esindaja, kes tegeleb taotleja põllumajandusliku majapidamises põllumajandusliku tegevusega, peab teise kohustuseaasta 1. detsembriks olema osalenud Maaeluministeeriumi korraldatud veekaitsekoolitusel. Kui taotleja taotleb toetust mõlema tegevuse eest, peab ta koolitusel osalema üksnes ühe korra. Nõude täitmisel arvestatakse selle toetuse esmakordse vastuvõtmise aastast alates toimunud koolitusi.

Eelnõu §-s 11 sätestatakse põllumajandusliku majapidamise üleandmine.

Põllumajandusliku majapidamise üleandmise korral kohaldatakse komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 809/2014, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 rakenduseeskirjad seoses ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi, maaelu arengu meetmete ja nõuetele vastavusega (ELT L 227, 31.07.2014, lk 69–124), artiklis 8 sätestatut. Põllumajandusliku majapidamise ülevõtja võib teavitada majapidamise ülevõtmisest PRIAt ajavahemikul 22. maist kuni 1. septembrini ning kui ta taotleb toetuse maksmist, makstakse toetus temale. Kui põllumajanduslik majapidamine antakse üle, siis võib ülevõtja kohustuse üle võtta või sellest loobuda.

Eelnõu §-s 12 sätestatakse kohustuse üleandmine ja ülevõtmine.

Selleks, et tagada mitmeaastase kohustusega hõlmatud maade liikumisel majapidamiste vahel paindlikkus, on lubatud koos maaga kohustuse üleandmine. Lõike 1 kohaselt võib kohustuse üldjuhul üle anda alates teisest kohustuseaastast. Esimesel kohustuseaastal võib kohustuse üle anda vääramatu jõu või erandlike asjaolude esinemise korral või põllumajandusliku majapidamise üleandmise korral § 11 kohaselt. Kui kohustusega hõlmatud maa läheb majapidamisest välja, üle teisele isikule, võib teine isik kohustuse üle võtta ja seda jätkata. Kui kohustust üle ei võeta, siis üleantud maa osas kohustus lõpeb ja kohustuse üleandjalt ei nõuta üleantud maa osas varem saadud toetust tagasi.

Maa talvise taimkatte all hoidmise korral võib nimetatud tegevuse kohustuse üle anda üksnes isikule, kellel ei ole maa talvise taimkatte all hoidmise kohustust. St kohustust ei saa anda üle isikule, kellel on sama kohustus juba võetud. Taotleja, kes kohustuse üle võtab, peab arvestama, et talle kohalduvad kõik toetuse andmise tingimused.

Lõiked 2 ja 4 sätestavad ülevõetud kohustuse suuruse ja kestuse arvestamise. Kui kohustuse võtab üle isik, kellel ei ole kohustust, loetakse kohustuseperioodi kestuseks ülevõetud kohustuse kestus. Maa rohumana hoidmise kohustuse ülevõtmise korral juhul, kui kohustuse võtab üle isik, kellel on sama kohustus, maa rohumana hoidmise kohustused liidetakse.

Lõige 5 sätestab, et kui kohustuse ülevõtjal ei olnud selle toetuse kohustust, peab kohustuse ülevõtja või tema esindaja, kes tegeleb taotleja põllumajanduslikus majapidamises põllumajandusliku tegevusega, olema osalenud § 10 lõikes 1 sätestatud koolitusel kohustuse ülevõtmise aasta 1. detsembriks. Kui kohustus võetakse üle kolmandal või sellele järgneval kohustuseaastal, ei nõuta koolitusel osalemist.

Eelnõu §-s 13 sätestatakse maa rohumana hoidmise kohustuse suurendamine.

Kohustuse suurendamine toimub kooskõlas komisjoni delegeeritud määruse 807/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja kehtestatakse üleminekusätted (ELT L 227, 31.07.2014, lk 1–17), artikli 15 lõigetega 1 ja 2.

Lõike 1 ja arengukava kohaselt võib toetuse saaja maa rohumana hoidmise kohustust suurendada kuni 20 protsenti tema maa rohumana hoidmise esimese kohustuseaasta kohustuse aluse maa pindalast selle maa arvelt, mille kohta ei ole maa rohumana hoidmise kohustust võetud. Sellisel juhul loetakse kohustuseperioodi kestuseks algse kohustuse kestus ehk kohustuseperioodi kestus ei muutu. Kohustuse suurendamise korral ei arvata kohustusealuse maa hulka toetusõiguslikku maad ulatuses, mis ületab eespool nimetatud piirmäära.

Lõikes 3 sätestatakse, et maa rohumana hoidmise kohustuse suurendamisel peab rohumaa olema rajatud hiljemalt maa rohumana hoidmise kohustuse suurendamise aasta 15. juuniks.

Lõikes 4 sätestatakse, et ülevõetud maa rohumana hoidmise kohustust suurendada ei saa.

Eelnõu §-s 14 sätestatakse maa rohumana hoidmise kohustuse vähendamine.

Maa rohumana hoidmise kohustuse aluse maa pindala võib vähendada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 47 lõigetega 2–4. Kui üleantud maade kohta ei esita piirkondliku veekaitse toetuse taotlust ka maade ülevõtja, lähtutakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 47 lõikest 2.

Maa talvise taimkatte all hoidmise puhul ei ole võimalik kohustust vähendada, kuna see tegevus ei ole kohustuse kestel seotud ühe ja sama maaga.

Eelnõu §-s 15 sätestatakse arengukava alusel antava toetuse kohustuse asendamine maa rohumana hoidmise kohustusega.

Paragrahvis toodud sätetega antakse võimalus asendada arengukava alusel antava KSMi toetuse, piirkondliku mullakaitse toetuse, mahepõllumajandusele ülemineku või mahepõllumajandusega jätkamise toetuse kohane kohustus (osaliselt või täielikult) selle määruse kohase maa rohumana hoidmise kohustusega. Sellisel juhul algab uus kohustus, mille kestus on viis järjestikust kalendriaastat. Eespool nimetatud kohustuse asendamisel peab rohumaa olema rajatud hiljemalt kohustuse asendamise aasta 15. juuniks. Kohustuse asendamise aasta on aasta, kui kohustuse asendamisest määruuses sätestatud ajavahemikul teatati ja sellest teavitamiseks asjakohased andmed esitati.

Eelnõu §-s 16 sätestatakse toetuse taotlemine.

Toetuse taotleja peab igal kohustuseaastal ajavahemikul 2. maist kuni 21. maini esitama PRIAle elektrooniliselt e-PRIA kaudu taotluse, mis sisaldab § 16 lõigetes 2–4 nimetatud andmeid.

2018. aastast toimub otsetoetuste ja üleminekutoetuste üleminek elektroonilisele taotlemisele, mille peamine eesmärk on lihtsustada taotlejal taotluse esitamist. Toetuse taotlemine e-PRIA kaudu võimaldab taotlejal vältida vigu taotluse esitamisel ning andmeväljade täitmine on lihtsam, kuna paljud taotluse väljad on juba eeltäidetud ning süsteemis toimuvad automaatsed esitatud andmete kontrollid PRIA erinevate registritega.

Taotleja jaoks on e-PRIA kaudu taotlemine tehtud võimalikult lihtsaks ja mugavaks. Juhul, kui tegemist ei ole esmataotlejaga, leiab nn korduvtaotleja juba e-PRIAsse sisenedes eeltäidetud andmed, mis muudab taotlemisprotsessi tunduvalt lihtsamaks. Loomulikult tuleb taotlejal sellisel juhul taotluses sisalduvad andmed üle kontrollida ja veenduda nende õigsuses.

E-PRIA kaudu saab asjakohaseid andmeid esitada ka PRIA büroos. Selleks on vaja digitaalallkirjastamise võimalust (ID-kaart ja mobiil-ID). E-PRIAs sisalduvate andmeväljade täimise aeg sõltub suuresti sellest, kui palju on taotlejal vaja teha

muudatusi võrreldes e-PRIAs juba olemaoleva teabega. Peamine ja suurim kasu taotlejale on aga see, et tänu e-PRIA automaatsetele kontrollidele on taotlejal võimalik taotluse täitmisel teada saada vigadest või puudustest taotlusel ja need kohe ka ära parandada ning vältida seetõttu hilisemaid võimalikke toetussummade vähendamisi.

Mitmete keskkonnatoetuste, nagu KSMi toetuse, piirkondliku mullakaitse toetuse ja keskkonnasõbraliku aianduse toetuse, taotlemine toimub juba alates 2015. aastast üksnes e-PRIA kaudu. Sujuvaks e-PRIAle üleminekuks ka teiste pindala- ja loomatoetuste puhul peaksid taotlejad olema PRIA hinnangul valmis. Sellest annab kinnitust ka asjaolu, et igal aastal on e-PRIA kaudu esitatavate taotluste arv suurenenud. Aastal 2017. esitas pindalatoetuse taotluse (endine maaeluministri 17. aprilli 2015. a määruses nr 32 „Otsetoetuste saamise üldised nõuded, ühtne pindalatoetus, kliima- ja keskkonnatoetus ning noore põllumajandustootja toetus“ lisa 1) e-PRIA kaudu 92 protsenti taotlejatest. PRIA andmetel on peamiseks põhjusteks, miks taotlejad ei ole e-PRIAs taotlust esitanud kas taotlejate vähenemine või puudulik e-PRIA kasutamise kogemus, ID-kaardi puudumine või on taotleja kaotanud ID-kaardi PIN-koodid. PRIAs on loodud taotlejatele tugiteenus e-PRIA kaudu andmete esitamiseks. Vähesed või puuduliku e-PRIA kasutamise kogemusega taotlejaid juhendavad andmete esitamisel PRIA büroodes PRIA spetsialistid kliendarvutis. Konsulendid võivad olla toetuse taotlemisel ka taotlejate volitatud esindajateks, näiteks juhtudel, kui taotlejal endal puuduvad e-PRIAsse sisselogimiseks vajalikud vahendid, nagu ID-kaart või pangaparoolid.

Määruse § 16 lõike 2 punkt 1 sisaldab viidet maaeluministri 17. aprilli 2015. a määruses nr 32 „Otsetoetuste saamise üldised nõuded, ühtne pindalatoetus, kliima- ja keskkonnatoetus ning noore põllumajandustootja toetus“ loetletud asjakohastele andmetele. Nimetatud andmeteks on andmed taotleja kohta (taotluse esitaja nimi, taotluse selgelt sõnastatud sisu, taotluse esitamise kuupäev ja taotleja digitaalallkiri ning haldusakti või muu dokumendi kättetoimetamise soovitatav viis ja selleks vajalikud kontaktandmeid), põllumajandusmaa kohta (kõigi oma põldude kohta, mida taotlejal on õigus kasutada, põllumassiivi number, põllu number ja vajaduse korral katastrinumber, millel kasvatatakse erinevatesse põllumajanduskultuurigruppidesse kuuluvaid põllumajanduskultuure, põllu piirid ning põllu pindala, maakasutuse tüüp, põllumajandusmaa kasutusõigus ning kasvatatavad põllumajanduskultuurid või kesa tüüp vastavalt põllumajanduskultuuride loetelule jm). Lisaks eelnimetatud andmetele esitab taotleja muud asjakohased taotluse menetlemiseks vajalikud andmed (andmed selle kohta, millise tegevuse elluviimise eest ja millise põllu kohta taotleja toetust taotleb; talvise taimkatte tegevuse elluviimise eest toetuse taotlemise korral andmed selle kohta, millised põllud hoitakse taimkatte all ning andmed selle kohta, kas taotleja võtab kohustuse või jätkab sellega).

Oluline on märkida, et toetuse taotlemisel esitab taotleja ühise taotluse kõikide pindalatoetuste ning arengukava alusel antavate loomade pidamisega ja loomade heaolu soodustamisega seotud toetuste kohta samal ajal.

Juhul, kui e-PRIA kaudu ei ole üldse võimalik taotluses sisalduvaid andmeid esitada, see tähendab e-PRIA ei tööta (sh ka PRIA tehnilist tuge kasutades), siis korraldab PRIA taotluses sisalduvate andmete nt paberil esitamise võimaluse.

Kohustuse suurendamise, vähendamise, ülevõtmise, asendamise ja põllumajandusliku majapidamise üleandmise korral esitatavad andmed

Kohustuse suurendamise või vähendamise korral esitab toetuse saaja toetuse taotlemiseks sätestatud ajavahemikul ja viisil PRIAle samad andmed, mis kohustuse suurendamise või vähendamiseta toetust taotledes. Seega annab taotleja kohustuse suurendamisest või vähendamisest PRIAle teada toetuse taotlemisel. Arvestada tuleb aga sellega, et kohustusealuse maa pindala suuruse muutumisega peab taotleja toetust taotledes muutma ka kohustusealuse maa pindala suurusega seotud andmeid.

Kohustuse üleandmise korral esitab kohustuse üleandja enda ja ülevõtja andmed ning andmed nende põldude kohta, mille kohta kohustus üle antakse. Tegemist on andmetega, mis on vajalikud selleks, et taotleja saaks ülevõetud kohustuse kohta toetust taotleda. Lisaks on sätestatud, et kohustuse ülevõtmise korral esitab kohustuse ülevõtja andmed selle kohta, et ta võtab kohustuse üle nende andmete kohaselt, mille on esitanud kohustuse üleandja.

Lisaks on toetuse taotlemise paragrahvis ka põllumajandusliku majapidamise ülevõtmise korral teatise esitamise kohustus, kuivõrd nimetatud teatise alusel taotleb edaspidi toetust põllumajandusliku majapidamise ülevõtja.

Eelnõu §-s 17 sätestatakse taotleja, taotluse ja toetatava tegevuse kontrollimine.

Lõike 1 kohaselt kontrollib PRIA taotluses esitatud andmete õigsust ning taotleja ja toetatava tegevuse toetuse saamise nõuetele vastavust, lähtudes komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 809/2014 artiklites 24–41 sätestatust. Lõike 2 kohaselt kontrollivad oma pädevuse piires nõuetele vastavust PRIA, Põllumajandusamet, Keskkonnainspeksioon ning Veterinaar- ja Toiduamet, järgides komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 809/2014 artiklites 65–72 sätestatud reegleid.

Lõike 3 kohaselt peab taotleja eelnimetatud asutustele teatavaks tegema kõik taotluse rahuldamiseks vajalikud asjaolud, nt kohapealset kontrolli tegevale ametnikule vajaduse korral ette näitama põllu piiri. Toetuse menetlemisel on olulised taotluses esitatud andmed, seepärast peab taotleja teavitama PRIAt viivitamatult taotluses esitatud andmetes toimunud muudatusest või ilmnunud asjaolust, mis võib mõjutada toetuse taotluse kohta otsuse tegemist. Nimetatud taotleja kohustus tuleneb ELÜPSi § 76 lõike 3 punktist 2.

Eelnõu §-s 18 sätestatakse toetuse vähendamise kord.

PRIA otsustab toetuse vähendamise Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 1306/2013, komisjoni delegeeritud määruses (EL) nr 640/2014 ning komisjoni rakendusmääruses (EL) nr 809/2014 sätestatud alustel ja korras.

Kui PRIA, Põllumajandusamet, Keskkonnainspeksioon või Veterinaar- ja Toiduamet on tuvastanud §-s 6 nimetatud nõuetele vastavuse alase rikkumise, siis otsustab PRIA taotletud toetuse vähendamise komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 640/2014 artiklite 38–41 ja komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 809/2014 artiklite 73–75 kohaselt. Kui kontrolli käigus on kindlaks tehtud, et taotleja on kohustuseaastal rikkunud §-s 7 nimetatud baasnõudeid või §-des 8–10 nimetatud toetatavate tegevuste

nõudeid, otsustab PRIA taotletud toetuse vähendamise komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 640/2014 artikli 35 kohaselt rikkumise raskusastet, ulatust, kestust ja kordumist arvestades. Rikkumise raskusaste, ulatuse, kestuse ja kordumise mõisteid on selgitatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 640/2014 artikli 35 lõikes 3. Rikkumise raskusaste sõltub eelkõige mittevastavuse tagajärgede olulisusest, võttes arvesse nende nõuete taotletavat eesmärki, mida ei ole järgitud. Rikkumise ulatus sõltub eelkõige rikkumise mõjust kogu tegevusele. Rikkumise kestus sõltub eelkõige selle mõju ajalisest ulatusest või mõju mõistlike vahenditega lõpetamise võimalusest. Kordumine sõltub sellest, kas ühe ja sama toetusesaaja puhul on avastatud samalaadseid rikkumisi seoses ühe ja sama meetme või tegevuse liigiga eelmise nelja aasta või kogu programmiperioodi 2014–2020 jooksul või seoses analoogse meetmega programmiperioodi 2007–2013 jooksul. Nõuetele vastavuse nõuete rikkumise korral tuleb toetuse vähendamisel arvestada rikkumise korduvust, ulatust, raskusastet ja püsivust. Nimetatud mõisteid on selgitatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 640/2014 artikli 38 lõigetes 1–4.

Eelnõu §-s 19 sätestatakse taotluse rahuldamine ja rahuldamata jätmine.

Lõige 1 sätestab, et PRIA teeb taotluse osalise või täieliku rahuldamise otsuse või rahuldamata jätmise otsuse kohustuseaastale järgneva aasta 10. veebruariks.

Lõige 2 sätestab, et PRIA teeb taotluse rahuldamata jätmise otsuse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 1306/2013, komisjoni delegeeritud määruses (EL) nr 640/2014 ning ELÜPSis sätestatud alustel.

Eelnõu §-s 20 sätestatakse toetuse maksmine.

Selle kohaselt teeb PRIA toetuse maksmise otsuse või toetuse maksmisest keeldumise otsuse sellise tähtaja jooksul, et toetusraha oleks võimalik kanda toetuse saaja arvelduskontole kohustuseaastale järgneva aasta 30. juuniks. See tähtaeg tuleneb Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 75 lõikest 1, sest ka piirkondliku veekaitse toetuse puhul on tegemist Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 V jaotise II peatükis toodud ühtse haldus- ja kontrollisüsteemiga hõlmatud toetusega.

Eelnõu §-s 21 sätestatakse kohustuste kohandamisega seonduv (nn läbivaatamisklausel).

Kui Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artiklile 48 vastav kohustuste kohandamine ei ole taotlejale vastuvõetav, siis kohustus lõpeb ja kohustuse kehtivusaja eest tagasimaksmist ei nõuta. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artikkel 48 võimaldab toetuse tegevuste kohandamist, kui asjassepuutuvaid kohustuslikke standardeid, nõudeid või kohustusi muudetakse selliselt, et võetud keskkonnatoetuse kohustus ei ole neist enam rangem.

Sama artikli kohaselt võimaldatakse kohandusi, mis on vajalikud selleks, et vältida Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1307/2013, millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames toetuskavade alusel põllumajandustootjatele makstavate otsetoetuste eeskirjad ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 637/2008 ja (EÜ) nr 73/2009 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 608–670), artiklis

43 osutatud tavade topeltrahastamist kõnealuste tavade muutumisel ning kohustuste kohandamist järgmise programmiperioodi õigusliku raamistikuga juhul, kui kohustus kestab käimasolevast programmiperioodist (2014–2020) kauem.

Eelnõu §-s 22 sätestatakse toetuse saaja andmete avalikustamine Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artiklite 111 ja 112 kohaselt ning nende töötlemine liidu finantshuvide tagamise eesmärgil sama määruse artikli 113 kohaselt. PRIA võib toetuse saajate andmeid avalikustada ning kasutada vastavalt nimetatud alustele. Kohustuse toetuse saajaid nende andmete avalikustamisest teavitada sätestab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artikkel 113, mille kohaselt teavitavad liikmesriigid toetuse saajaid sellest, et nende andmed avaldatakse sama määruse artikli 111 kohaselt ning et liidu finantshuvide tagamise eesmärgil võivad liidu ja liikmesriikide auditeerimis- ja uurimisorganid nende isikuandmeid töödelda.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel võeti aluseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487–548), Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1306/2013 ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja seire kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 352/78, (EÜ) nr 165/94, (EÜ) nr 2799/98, (EÜ) nr 814/2000, (EÜ) nr 1290/2005 ja (EÜ) nr 485/2008 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 549–607), komisjoni delegeeritud määrus (EL) nr 640/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1306/2013 ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi osas, otsetoetuste, maaelu arengu toetuse ja nõuetele vastavuse süsteemiga seoses kohaldatavatest maksetest keeldumise ja nende tühistamise tingimuste osas ning kõnealuste toetuste ja süsteemiga seotud halduskaristuste osas (ELT L 181, 20.06.2014, lk 48–73), komisjoni delegeeritud määrus (EL) nr 807/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja kehtestatakse üleminekusätted (ELT L 227, 31.07.2014, lk 1–17), ning komisjoni rakendusmäärus (EL) nr 809/2014, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 rakenduseeskirjad seoses ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi, maaelu arengu meetmete ja nõuetele vastavusega (ELT L 227, 31.07.2014, lk 69–124).

4. Määruse mõjud

Piirkondlik veekaitse toetus suunab aktiivsemaid NTA põllumajandustootjaid keskkonnahoiule senisest veelgi enam panustama. Toetus on suunatud aladele, kus põllumajandusliku tegevusega on veekvaliteet halvenenud või on oht selle halvenemiseks. Toetuse eesmärk on põhjavee kvaliteedi säilitamine, vähendades põllumajanduslikult kasutatavatelt maadelt toitainete leostumist ning põhjavette uhtumist.

Veekeskonna seisukohast on oluline kergesti liikuvate toitainete leostumise vähendamine ning kaitsmata või nõrgalt kaitstud põhjaveega aladel võimaliku reostuse piiramine. Parimaks leostumise vähendamise meetmeks on põldude

põllumajanduskultuuriga kaetult hoidmine (sealhulgas talvine taimkate) ning kaitsmata või nõrgalt kaitstud põhjaveega aladel aktiivse harimise vähendamine maa rohumaana hoidmise kaudu. Piirkondliku veekaitse toetuse raames on võimalik nende tegevuste elluviimiseks toetust taotleda.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Arengukava meetme 10 kogueelarve on 231 353 667 eurot, millest tegevuse liigi „Piirkondlik veekaitse toetus“ indikatiivne kogueelarve on arengukava peatüki 11.4.1.1 kohaselt 7 100 000 eurot. Sellest omakorda 5 325 000 eurot on Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (EAFRD) osalus (75 protsenti) ja 1 775 000 eurot Eesti riigieelarve osalus (25 protsenti).

Toetuse rakendamisega seotud IT-arenduste ja personalikulu PRIAs on umbes 63 000 eurot ning nimetatud kulud on planeeritud PRIA eelarves.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu koostamisse kaasati toetuse algse kontseptsiooni faasis mitmeid ametkondi: Keskkonnaministeerium, PRIA, Keskkonnainspektsioon, Keskkonnaamet ja Põllumajandusuuringute Keskus. Aruteludel osalesid ka põllumajandustootjate esindajad. Toetuse edasise väljatöötamise faasi kaasati PRIA, kes on oluline osaline määruse rakendamisel.

Eelnõu esitati eelnõude infosüsteemis EIS kooskõlastamiseks Keskkonnaministeeriumile ja Rahandusministeeriumile ning arvamuse andmiseks PRIAle. Eelnõu saadeti informatsiooniks ka arengukava seirekomisjonile.

Rahandusministeeriumi mitteametlikult esitatud küsimusest tulenevalt on seletuskirjas täpsustatud, et toetuse rakendamisega seotud IT-arenduste ja personalikulu PRIAs on umbes 63 000 eurot ning nimetatud kulud on planeeritud PRIA eelarves.

Keskkonnaministeerium kooskõlastas eelnõu märkustega, millega arvestamine või mitteametamine kajastub märkustega arvestamise/mitteametamise tabelis (seletuskirja lisa).

(allkirjastatud digitaalselt)

Illar Lemetti

Kantsler